

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

katedra občanského práva

Doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.

oponent

P O S U D E K

diplomové práce Anny Nedvědové

„Neplatnost a relativní neúčinnost právního jednání“

Před nedávnem jsem si nad jednou diplomovou prací posteskl, že se problematika právního jednání při zpracovávání diplomových prací na fakultě pro svou náročnost neoprávněně opomíjí. Z tohoto důvodu jsem autorku uvedené diplomové práce pochválil (kromě jiného) za vědeckou odvahu. Čtu-li tedy nyní další diplomovou práci z této oblasti, musím pochvalu opakovat. I v případě této diplomové práce jde navíc o krok záslužný proto, že otázky neplatnosti a relativní neúčinnosti právního jednání zasluhují svého zpracování jak s ohledem na svou teoretickou poutavost, tak z důvodu svého mimořádného praktického významu. Podobně jako u předchozí diplomové práce, ani v případě zde posuzované diplomové práce ovšem s pochvalou u právního vyjádření neskončím. Tato práce se totiž rodila pod rizikem, že se nepovede, avšak výsledek ukazuje, že se toto riziko ve skutečnost nepřeměnilo.

Na konkrétnější úrovni kladné hodnocení zaslouží předně samo rozvržení práce do čtyř základních částí. Prvá je věnována právnímu jednání a řeší se v ní zejména pojem právního jednání, náležitosti právního jednání, dále nesplnění těchto náležitostí a přiřazeno je též pojednání o zdánlivém právním jednání. Druhá část práce se orientuje na neplatnost právního jednání a traktují se v ní jednak hlavní důvody neplatnosti a na tomto základě pak jednak relativní neplatnost a jednak neplatnost absolutní. Ve třetí části se autorka věnuje relativní neúčinnosti právního jednání, a to zdařilým rozbořením základních pojmů této neúčinnosti, jejích pěti skutkových podstat, popisem odpůrcí žaloby a následků úspěšné odpůrcí žaloby. Konečně čtvrtá část práce přináší pohled, byť samozřejmě jen letmý, na německou právní úpravu následků vad právního jednání.

V takto rozvrženém rámci se přehledně a se znalostí věci popisuje v podstatě vše, co být popsáno má, aniž se to (na rozdíl od postupu zpracování některých jiných diplomových prací) doplňuje výklady sloužícími pouze dosažení potřebného počtu stran. Velkým kladem je též to, že se autorka snaží k většině rozebíraných problémů zaujmout své stanovisko, třebaže se tak děje (z naprosto přirozených příčin) na základě studia názorů již vyslovených. Ty autorka nalézá jak v právní nauce (byť ve značné míře komentářové a učebnicové), tak v judikatuře. Z formálního hlediska konečně zasluhuje vyzvednout velmi dobrý jazykový projev autorky.

Má-li oponent především oponovat a nikoli jen chválit, mám toho na obecné úrovni jen velmi málo. Z věcného hlediska stojí za zmínku, že se při posuzování právního jednání z hlediska jeho vztahu k dřívějším právním úkonům autorka dostává do vleku většiny dosavadních jednostranných názorů, neodhalujíc, že autoři těchto názorů mají v podstatě „každý svou pravdu“. Sotva lze na jedné straně patrně pochybovat, že dnešní právní jednání v občanském zákoníku je skutečně ekvivalentem právních úkonů v občanském zákoníku předchozím. Pro tento ekvivalent se ovšem na druhé straně zvolil nezdařilý jazykový výraz, neboť z obecného hlediska je právním jednáním jistě například i užívání věci jejím vlastníkem, i když třeba nemá naprosto žádné právní následky. Z hlediska konstrukce výkladu se nemohu nepozastavit nad tím, že po tradičním a správném vymezení náležitostí právního jednání pojednání o hlavních důvodech neplatnosti právního jednání již tuto systematiku nesledují a drží se ne právě výstižného postupu zvoleného v občanském zákoníku. Z hlediska ryze formálního pak lze namítnout, že patrně ne úplně vždy se daří při citaci kolektivních děl uvádět toho ze spoluautorů, jehož názor se v textu prezentuje.

Z hlediska jednotlivostí toho lze, především s ohledem na složitost zpracovávané látky, jakož i s ohledem na častou problematičnost jejího legislativního základu v občanském zákoníku, uvést samozřejmě mnohem více. Zdaleka ne vždy je to však přímo kritika. Hovořili se o zákoně jako o právním titulu vzniku (a ovšem nejen vzniku) právních následků, je třeba odlišovat konkrétní práva a povinnosti od práv a povinností pouze abstraktních (což se na str. 4 v poznámce 3 zcela nedaří). Při vymezování právního jednání se pak nezdá být nejuvýstižnější to, že projev vůle je „schopný“ vyvolat právní následky (str. 4 a 8), nýbrž spíše to, že (ostatně ve smyslu dřívějšího občanského zákoníku) „směřuje“ k určitým právním následkům. Stejně tak právní jednání právní následky ne vždy způsobuje, jak k této nesprávně představě svádí právní úprava (viz str. 7). Připouštím, že slůvko „zejména“ při dřívějším vymezování právního úkonu mohlo vzbuzovat jisté pochybnosti, ba že tyto pochybnosti lze mít i dnes, pokud se s pomocí tohoto slůvka bude teoreticky vymezovat i právní jednání;

důvod pochybností však rozhodně nemůže spočívat v tom, v čem jej spatřoval Eliáš (viz str. 5). Při popisu náležitostí subjektu právního jednání mi chybí alespoň poznámka (nejlépe kritická), jak je to se způsobilostí k právnímu jednání u právnických osob (str. 10). V souvislosti s převzetím názorů Zuklínové o absolutní a relativní nesrozumitelnosti stojí za zvážení též otázka relevance toho, zda jde o jednání adresované nebo neadresované (str. 11). Stejně jako dosud v podstatě každý, i autorka opomíjí ve výčtu náležitostí právního jednání absenci vady spočívající v jednání *in fraudem creditoris*. Těžko se mohu ztotožnit s názorem, že by konvalidace či ratihabice mohla připadat v úvahu u absolutně neplatného jednání (str. 17 a 31) s tím, že dodatečné schválení právního jednání stranami je ratihabicí a nikoli konvalidací (str. 31). Jde-li o neplatnost v důsledku rozporu s dobrými mravy, *de lege lata* jsou pochybnosti o možné relativní neplatnosti (na str. 26), zdá se, liché; *de lege ferenda* o korekci naopak uvažovat lze, avšak ani zde ne bez pochybností. Obdobně, byť nikoli shodně, je možné přistupovat k absolutní neplatnosti jednání nezpůsobilé osoby (str. 27) a jednání v důsledku vadné formy právního jednání (30); *de lege lata* se lze k této neplatnosti „interpretačně dopracovat“ zřejmě jen přes veřejný pořádek; *de lege ferenda* by tomu ta však vždy být nemuselo, ba ani nemělo. Pokud jde o omyl, relevantní je i „nepodstatný“, je-li důsledkem lsti (str. 32); citace judikatury v poznámce 109 pak zřejmě není nejšťastnější s ohledem na dostatečnou relevanci vědomosti založenou na ustanovení § 585 OZ.

Všechny uvedené připomínky necht' nejsou interpretovány nesprávně. Sám jejich obsah naznačuje, že nesnižují mé vstupní pozitivní hodnocení předložené diplomové práce. Mohu tedy shrnout, že tato práce je nepochybně prací kvalitní a svědčí nejen o tom, že si její autorka osvojila rozsáhlé vědecké poznatky o zpracovávané látce, ale i o tom, že získala výraznou schopnost tyto poznatky velmi kultivovaně prezentovat. Předložená práce tedy v plném rozsahu splňuje požadavky, které lze na ni jako na diplomovou práci klást, a doporučuji proto, aby byla připuštěna k obhajobě.

V Praze dne 2. května 2016

Doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.

